

Dikte Uygulamalarının 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama Becerilerine Etkisi

The Effect of Dictation Practices Towards Fifth Grade Students' Skills To Apply the Rules of Spelling and Punctuation Rules

Ergün HAMZADAYI*, Gökhan ÇETİNKAYA**

Özet: Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin bilgi düzeyindeki yazım ve noktalama işaretleri ile ilgili davranışlarını uygulama düzeyine çıkarabilmelerinde dikte yönteminin etkili olup olmadığını sorgulamaktır. Araştırma, Gaziantep ili Vali Lütfullah Bilgin İlköğretim Okulu'nda öğrenim görmekte olan 5. sınıf düzeyindeki 32 kişiden oluşan bir sınıfta gerçekleştirilmiş olup bu öğrencilerden ön-uygulama ve son-uygulamalara katılan 23 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmada deneysel desen kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi, frekans ve yüzde istatistikleriyle çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, öğrencilerin yazım kurallarını uygulama sürecinde yapmış oldukları yanlışlar açısından ön-uygulama ve son uygulamaları arasında son uygulama lehine toplamda % 64.3'lük bir düzelme gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Bir başka deyişle, öğrenciler son uygulamada, ilk uygulamada yaptıkları yanlışların %35.7'sini tekrarlamış, %64.3'ünü ise tekrarlamamıştır. Noktalama kurallarını uygulama sürecinde yapmış oldukları yanlışlar açısından ise ön-uygulama ve son uygulamaları arasında son uygulama lehine toplamda % 61.6'luk bir düzelme gerçekleşmiştir. Araştırmanın sonuçları, dikte uygulamalarının öğrencilerin hem yazım kurallarını hem de noktalama işaretlerini doğru kullanabilmelerinde oldukça etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dikte tekniği, yazım yanlışları, yazım kuralları, noktalama işaretleri

Abstract: The aim of this study was to determine whether dictation is effective or not on putting in practice the students' knowledge about spelling and punctuation rules. The study was conducted on 32 fifth grade students from Gaziantep Vali Lütfullah Bilgin Elementary School. 23 students who participated in pre-applications and post applications were included in the study. Experimental design was used in the study. The gathered data were analyzed by employing the techniques of content analysis, frequency, and percentage. According to the results of the study, It is determined that there is a total of 64.3 percent improvement in favor of post application between pre and post applications in terms of mistakes students made during the process of implementation of spelling rules. In other words, in post application the students repeated 35.7 percent of mistakes but they didn't repeat 64.3 percent of mistakes. Furthermore, there is a total of 61.6 percent improvement in favor of post application between pre and post applications in terms of mistakes students made during the process of implementation of punctuation rules. The results of the research showed that dictation was very effective for students' performance on spelling and punctuation rules.

Key Words: Dictation technique, spelling errors, spelling rules, punctuation

GİRİŞ

Dilbilgisi, bir dilin işleyişini ve sunduğu düzeni ortaya koyan, özellikle de biçimbilimle sözdizimini kapsayan inceleme; üretici dönüşümsel anlayışta, bir dilin konuşucu-dinleyicinin tümceleri üretmesini ve anlamasını sağlayan iç dizge ve bilgi; edinç olarak tanımlanmaktadır (Vardar, 2007). Dilbilgisi öğretimiyle, öğrenciler dilin olanaklarını, sınırlarını ve gizil gücünü

* Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Gaziantep-Türkiye, e-posta:ehamzadayi@mynet.com

**Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Niğde-Türkiye, e-posta:gokhancetinkaya76@hotmail.com

ortaya çıkarırlar. Anadili öğretiminde, amaçlara anlama ve anlatma etkinlikleriyle ulaşılrken, bu etkinlikler yazım, noktalama ve dilbilgisi çalışmalarıyla beslenir, bütünleşir. Dilbilgisi öğretimindeki, “doğru söyleyiş”, “sözcük bilgisi”, “doğru cümle kurma”, “yazım” ve “noktalama” gibi beceri alanlarına yönelik çalışmaların, öğrencilerin anlama, konuşma ve yazma etkinliklerindeki başarıyı da etkilemesi beklenir (Kavcar ve Oğuzkan, 1987, s. 72-75; aktaran Sever, 2000, s. 25). Bu nedenle, Türkçemizin yapı, kural ve olanaklarının öğrencilere uygulamalarla kavratılması ve onlarda Türkçeyi doğru kullanma duyarlılığı ve bilincinin oluşturulmasında anadilinin temel etkinlikleriyle bütünleşmiş bir dilbilgisi öğretimine önemli görevler düşmektedir (Sever, 2000, s. 25).

Noktalama işaretlerinin tamamı yazılı anlatımda belli görevler üstlenmiştir. “Duygu, düşünce, hayal ve istekler yazıyla anlatılırken söz konusu işaretleri göz ardı etmek, yazının anlaşılmasını zorlaştırır; kelime grupları ve cümleler arasındaki anlam ilgisini ortadan kaldırır. Noktalama işaretlerinin kullanıldığı yerleri çok iyi bilmek ve ona göre kullanmak, yazılı kompozisyonda başarıyı artırır.” (Özbay, 2000, s. 122).

Ders kitaplarının hazırlanmasında ve Türkçe eğitiminin sürdürülmesinde temel olan 18.05.2009 tarihli komisyon kararı günümüzde geçerliliğini korumaktadır. Belirtilen karara göre, Türkçe Dersi (1-5 Sınıflar) Öğretim Programı Yazım ve Noktama kurallarının sınıflara dağılımında 5. sınıfların kazanımları ve kazanımlara ilişkin açıklamalar şu şekilde yer almaktadır (s., 128):

Tablo 1.5. Sınıfların Yazım ve Noktalama Kurallarının Kazanımları ve Açıklamaları

Kazanım	Açıklama
Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.	Öğretmen, örnek okumalar yaparak noktalama işaretlerinin anlam üzerindeki etkisine dikkat çekmelidir.
Yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanır.	<i>Noktayı</i> , kısaltmalarda; <i>virgüli</i> , yüklem ve tümleçleri ayırmada; <i>iki noktayı</i> , açıklamada ve örnek vermede; <i>üç noktayı</i> , tamamlanmamış cümlelerin sonunda; <i>ünlem işaretini</i> , seslenme, hitap, uyarı sözlerinden sonra ve anlık duygulara dikkat çekmede; <i>kısa çizgiyi</i> , ilişkili sözcükler arasında; <i>turnak işaretini</i> , alıntılarda; <i>kesme işaretini</i> , kısaltmaların ve sıralama bildiren sayıların aldığı ekleri ayırmada; <i>noktalı virgüli</i> , birbirine bağlı cümleleri ayırmada; <i>uzun çizgiyi</i> , konuşmaları belirtmede; <i>parantezi</i> , bir önceki kavramı açıklamada; <i>denden işaretini</i> tekrarlarda kullanırınız.
Yazılarında imla kurallarını uygular.	Dil, din, gezegen, yıldız, savaş, devir, çağ ve kurum adlarının ilk harfi büyük yazdırılmalıdır. Soru edatı (<i>mi</i>) ile “ <i>de</i> ” ve “ <i>ki</i> ” bağlaçları verilmelidir.

Tablo (1)’de yer alan 5. sınıfların yazım ve noktalama kurallarının kazanımlarına bakıldığında belirtilen eğitim düzeyindeki bir öğrencinin süreç sonunda dilbilgisel açıdan yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanması ve imla kurallarını uygulamasının beklendiği görülmektedir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan Türkçe dersi öğretim programında, “öğrencinin zihninde yapılandırdığı bilgileri uygulamaya aktarması kalıcı öğrenme için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bilgileri uygulama ortamları oluşturulmalıdır. Öğrenci bilginin uygulanmasını görmeli, bilgiyi uygulayarak geliştirmelidir.” (MEB, 2009, s. 148).

DİKTE UYGULAMALARININ 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZIM VE NOKTALAMA KURALLARINI UYGULAMA BECERİLERİNE ETKİSİ

Öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını uygulama beceri düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların (Yıldızlar, 1994; Özbay, 2000; Uludağ, 2002; İnce, 2006; Erdem, 2007; Karagül, 2010; Bağcı, 2011; Akkaya, 2013; Çetin, 2013) sonuçlarından öğrencilerin yazılı anlatımlarında yazım ve noktalama kurallarını yetkin bir biçimde kullanmadığı, bu eksikliğin de bilgi eksikliği ya da bu duruma yeteri kadar özen göstermemelerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, Türkçenin yazım ve noktalama işaretlerinin öğretiminde farklı yöntem ve tekniklere gereksinim olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Öğrencilere yazım ve noktalama kurallarına uygun olarak yazım becerisi kazandırmak için yaptırılacak etkinliklerden biri de dikte çalışmalarıdır (Yangın, 2002, s. 124). “Dikte, yazma eğitiminin her seviyesinde kullanılacak bir yöntem olmasına rağmen” (Gündüz ve Şimşek, 2011, s. 164) üzerinde yeterinde durulmamış, araştırma ve uygulamalarla verimliliği sınırlanmış tekniklerden biridir. Oller (1979), dikteyi dilsel öğelerin başka bir dilsel bağlama anlamlı bir biçimde sıralı ve bağlantılı olarak dizinlendiği doğal bir işlem olarak tanımlamaktadır. Dikte öğrencilerin dinledikleri bir metni yazıya aktardıkları bir tekniktir. Aynı zamanda hem dinleme hem de yazım becerilerinin tümleşik olarak değerlendirilmesinde kullanılan bir test aracıdır.

Dikte tekniği eğitim-öğretim süreçlerinde uzun yıllardır kullanılmasına ve geleneksel öğretimin bir parçası olmasına karşın bilişsel yönü güçlü bir tekniktir. Dikte tekniğinin uygulama boyutunda öğrencilerin zihninde ilk olarak bir problem durumu oluşturulur. Bu problem durumu aynı zamanda öğrencilerin yeni gelen bilgileri almaları için bilişsel bir hazırlık durumu olarak düşünülebilir. Dikte sürecinde problem durumu oluşturulduktan ve öğrencilerin yeni gelecek bilgiye yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri artırıldıktan sonra problemin çözümü sunulur. Böylelikle öğrencilere bilişsel yapılarını oluşturma, (varsa) bilişsel yapılarındaki yanlışları yeniden düzenleme olanağı sağlanmış olur.

Dikte tekniğini uygulama sürecinde metnin seçimi, dikte aşaması ve dikte sonrası düzeltme işlemiyle ilgili kural ve ilkeler vardır. Blanche (2004), dikte yaptırmak için seçilen metinde olması gereken özellikleri şu şekilde belirtmektedir:

- i. Öğrencilerin ortalama becerileriyle koşut ve uyumlu olmalıdır.
- ii. Gereksinim ve ilgilerine yönelik olmalıdır.
- iii. Çok uzun olmamalıdır (Genellikle bir sayfadan daha az olmalıdır).
- iv. Bağsız ve kısa kesitlere bölünebilir özellikte olmalıdır.

Dikte tekniğinin uygulama işlem basamakları ise genel olarak şu şekildedir (Brown, 2001, s. 343) :

- a) Öğretmen kısa bir paragrafı normal bir hızda bir ya da 2 kez okur.
- b) Öğretmen üç ya da dört sözcüklük kısa öbek birimleri okur ve her öbektan sonra bekler.
- c) Bekleme sürecinde öğrenciler duyduklarını tam olarak yazarlar.
- d) Son olarak öğretmen paragrafın tümünü okur ve öğrenciler yazdıklarını kontrol ederler.

Alan yazına bakıldığında, ilgili çalışmaların bir kısmının öğrencilerin dikte tekniğine ilişkin algılarıyla ilgili durumlarını ortaya koymayı amaçladığı, bir kısmının da deneysel çalışmalar olduğu görülmektedir. Kit'in (2004) “İngilizce Dikteye İlişkin Eylem Araştırması Projesi” adlı çalışmasının sonuçları, öğrencilerin dikteye yönelik algılarının olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Belirtilen çalışmanın veri tabanından elde edilen iki temel bulgu, diktenin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı ve eğlenceli bir etkinlik türü olduğu yönündedir. Valette (1964) ve Morris (1983)'in yaptıkları çalışmaların sonuçları da dikte etkinliklerinin öğrencilerin yazılı anlatım sürecinde işe koşulan yazım ve noktalama kurallarını içselleştirmelerinde etkili bir teknik olduğunu ortaya koymaktadır.

Günümüzde diktenin verimli bir öğretim aracı olarak öğretim ortamlarında yeniden işe koşulduğu görülmektedir (Kavaliauskienė ve Darginavičienė, 2009). Kavaliauskienė ve Darginavičienė'nin (2009) öğrencilerin dikte çalışmalarının işlevselliğine ilişkin tutum

düzeylerini incelemeyi amaçlayan ön test son test kontrol grupsuz deney desendeki çalışmalarının sonuçları dikte uygulamalarının öğrencilerin kısa süreli belleğini geliştirdiğini, yazma eylemi sonrası kendi yanlışlarını görmelerini ve anlamalarını sağladığını, dinleme ve yazma becerilerinin arttığını, dilbilgisi, yazım ve noktalama konusunda öğrencilerin farkındalıklarını arttırdığını göstermektedir. Diktenin dilbilgisi, sözlü anlatım, yazılı anlatım, sesletim ve dinleme-anlama olmak üzere tüm beceri alanlarında dolaysız bir biçimde etkili bir öğretim aracı olduğu söylenebilir.

Yukarıda sözü edilen çalışmalar, diktenin yabancı dil öğretim süreçlerindeki verimliliğini sınamaya ilişkin araştırmalardır. Anadilinin öğretiminde dikte tekniğinin yazım ve noktalama işaretlerini öğrenmeye etkisini araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan, bu çalışmanın Türkçenin anadili olarak öğretimi sürecinde dikte tekniğinin yazım ve noktalama kurallarının öğretiminde nasıl bir etkiye sahip olduğunu ortaya koyması ve alandaki araştırma eksikliğini gidermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin bilgi düzeyindeki yazım ve noktalama işaretleri ile ilgili davranışlarını uygulama düzeyine çıkarabilmelerinde dikte tekniğinin etkili olup olmadığını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda yanıt aranan alt amaçlar şunlardır:

1. Yazım yanlışları açısından öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamaları arasında son uygulama lehine bir düzelme (gelişme) var mıdır?
2. Noktalama yanlışları açısından öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamaları arasında son uygulama lehine bir düzelme (gelişme) var mıdır?

YÖNTEM

Çalışmada deneysel desen kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi, frekans ve yüzde istatistikleriyle çözümlenmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırma, Gaziantep ili Vali Lütfullah Bilgin İlköğretim Okulu'nda 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim görmekte olan 5. sınıf düzeyindeki 32 kişiden oluşan bir sınıfta gerçekleştirilmiş olup bu öğrencilerden ön-uygulama ve son-uygulamalara katılan 23 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

İşlem Basamakları

Dikte uygulamalarının öğrencilerin yazım ve noktalama becerilerine etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, uygulama öncesi hem ön-test verilerini elde etmek hem de çalışma grubunda yer alan öğrencilerin konuyla ilgili bilgi düzeyini, diğer bir deyişle kuralları yazma sürecinde işletme becerilerini belirlemek için bir metin dikte yoluyla öğrencilere yazdırılmıştır. Aynı metin son-test verilerini elde etmek için de uygulama sonrası yazdırılmıştır. Yapılan işlemlere ilişkin ayrıntılı anlatım uygulama sırasına göre aşağıda verilmiştir:

- Dört yüz yirmi dokuz (429) sözcükten oluşan bir metin öğretmen tarafından okunarak öğrencilere yazdırılmıştır (ön-uygulama). Bu metin üzerinde dönüt ve düzeltme işlemi yapılmamış, metin yazdırıldıktan sonra öğrencilerden alınmıştır.
- Öğrencilere üç haftalık bir zaman diliminde toplam altı ders saati (her ders 40 dakika) dikte çalışması yaptırılmıştır.
- Bu süreçte öğrencilerin çalışma kitaplarında yer alan ve daha önce okudukları metinler öğretmen tarafından sesli olarak okunmuş ve öğrencilerin okunan metinleri yazmaları sağlanmıştır.
- Her paragraf yazımından sonra, öğrencilerin çalışma kitaplarını açmaları istenmiş ve yaptıkları yanlışları metnin özgün biçimiyle karşılaştırarak düzeltmeleri sağlanmıştır.

DİKTE UYGULAMALARININ 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAZIM VE NOKTALAMA KURALLARINI UYGULAMA BECERİLERİNE ETKİSİ

- Düzeltme sürecinden sonra varsa öğrencilerin soruları yanıtlanmış, böylece bilmedikleri ya da tam olarak anlaşılmayan konular açıklığa kavuşturulmuştur.
- Üç haftalık uygulama sürecinin ardından 429 sözcükten oluşan metin öğrencilere tekrar yazdırılmıştır (son-uygulama). Metin üzerinde düzeltme işlemleri yapılmadan öğrencilerden alınmıştır.
- Öğrencilerden alınan metinler (ön-test/son-test) yazım ve noktalama kurallarına uygunluğu açısından denetlenmiş tespit edilen kural dışı yazımlar daha önceden oluşturulan ulamlar (bk. Verilerin Çözümlemesi) altında sınıflandırılmış ve elde edilen veriler istatistiksel ifadelere dönüştürülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda ön uygulama ve son uygulama sonucu öğrencilerin yazdıkları metinlerde yer alan yazım ve noktalama yanlışları iki temel ulamda sınıflandırılmıştır. Birinci araştırma sorusu (yazım yanlışları) bağlamında hedef kitlenin bağlı olduğu programın öngördüğü kazanımlara koşut olarak yazım yanlışları ulamı oluşturulmuş ve bu ulam altında toplam beş (5) öge belirlenmiştir (bk. Tablo 2). İkinci araştırma sorusu bağlamında ise noktalama işareti yanlışları ulamı oluşturulmuş ve bu ulamda da toplam dokuz (9) öge belirlenmiştir (bk. Tablo 3).

Veriler çözümlenirken öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamalarından elde edilen veriler (her bir ulamın içerdiği yanlış sayısı) sayısal olarak verilmiş, iki uygulama arasındaki değişim (düzeltme) yüzde olarak belirtilmiştir. Böylelikle, dikte uygulamalarının öğrencilerin yazma becerileri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Verilerin geçerliği ve güvenilirliğini sağlamak açısından tüm metinler iki ayrı araştırmacı tarafından bağımsız olarak çözümlenmiş, bulgular arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın soruları çerçevesinde çalışma grubunda yer alan öğrencilerden elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci sorusu:

Araştırmanın birinci sorusu “Yazım yanlışları açısından öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamaları arasında son uygulama lehine bir azalma (düzeltme) var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu doğrultuda, yazım yanlışları altında yer alan beş ulama ilişkin ön ve son uygulama yanlış sayıları ve değişim oranları tablo ve yorumlarla sunulmuştur.

Tablo 2. Yazım kurallarını uygulama açısından öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamalarda yapmış oldukları yanlışlar ve iki uygulama arasındaki farkların (düzelmelerin) yüzdeleri

	Ön Uygulama Yanlış sayısı	Son Uygulama Yanlış sayısı	Değişim (Düzeltme) (%)
İmlâ (Yazım) yanlışları			
Soru eki (mı, mi, mu, mü) yazım yanlışları	28	8	71,4
da, de bağlacı ile da, de ekinin karıştırımı	24	12	50
ki bağlacı ile ki ekinin karıştırımı	16	8	50
Büyük/küçük harf yazım yanlışları	32	5	84,4
Ses olayları (yumuşama ve sertleşme)	15	8	46,6
TOPLAM	115	41	64,3

Tablo (2) incelendiğinde, öğrencilerin yazım kurallarını uygulama sürecinde yapmış oldukları yanlışlar açısından ön-uygulama ve son uygulamaları arasında toplamda % 64,3'lük

bir düzelme gerçekleştiği görülmektedir. Diğer bir deyişle, öğrenciler son uygulamada, ilk uygulamada yaptıkları yanlışların %35.7'sini tekrarlamış, %64.3'ünü ise tekrarlamamıştır.

Alt ulamlar açısından bakıldığında ise, ön uygulamada en çok tekrarlanan yanlışların büyük ve küçük harflerin yazımında olduğu (32); ancak, en yüksek oranda düzelmenin de yine büyük ve küçük harflerin yazımında gerçekleştiği görülmektedir. Yine benzer biçimde soru ekinin (mı, mi) de ön uygulama metinlerinde yirmi sekiz (28) kez yanlış yazıldığı ancak son uygulamada yüksek oranda (71.4) düzeldiği görülmektedir. Bu iki yazım kuralının da yüksek oranlarda düzelmiş olması, her iki yazım kuralının da benzer bilişsel işlem gerektirdiğini göstermektedir.

Tablo (2)'de yer alan diğer alt ulamlar incelendiğinde, -de, -da eki ve de, da bağlacının ön uygulamada yirmi dört kez; -ki eki ile ki bağlacının ise 16 kez karıştırıldığı görülmektedir. Bu karıştırmalar öğrencilerin bilgi olarak öğrendiklerini uygulamaya yeterince geçiremediklerini göstermektedir. Ancak, dikte uygulamalarından sonra her iki karıştırımın da aynı oranda düzeldiği görülmektedir. Bu iki karıştırımın aynı oranda (% 50) düzelmiş olması her iki yazım kuralının da öğrencilerden benzer düzeyde bilişsel işlem yapmaları gerektiğine bağlanabilir.

Ses olaylarındaki düzelme ise görece sınırlı kalmıştır. Bu durum ses olaylarının öğrencilerden daha fazla bilişsel işlem gerektirmesine bağlanabilir.

Tablo (2)'de yer alan bulgulara dayalı olarak, dikte uygulamalarının öğrencilerin yazım kurallarını uygulamaya geçirebilmelerinde bir başka deyişle bilgi düzeyindeki davranışlarını uygulama düzeyine çıkarabilmelerinde oldukça yararlı bir öğretim etkinliği olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci sorusu:

Araştırmanın ikinci sorusu “Noktalama işaretleri açısından öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamaları arasında son uygulama lehine bir azalma (düzelme) var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu doğrultuda noktalama işaretleri yanlışları altında yer alan dokuz ulama ilişkin ön ve son uygulama yanlış sayıları ve değişim oranları tablo ve yorumlarla sunulmuştur.

Tablo 3. Noktalama kurallarını uygulama açısından öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamalarda yapmış oldukları yanlışlar ve iki uygulama arasındaki farkların (düzelmelerin) yüzdelik açılımı

	Ön Uygulama (Yanlış sayısı)	Son Uygulama (Yanlış sayısı)	Değişim (Düzelme) (%)
Noktalama işaretleri yanlışları			
Nokta (.)	20	2	90
Virgül (,)	12	4	66,7
Noktalı virgül (;)	20	14	30
İki nokta (:)	55	21	61,8
Üç nokta (...)	20	16	25
Soru işareti (?)	12	0	100
Ünlem (!)	12	9	25
Çift tırnak (" ")	32	4	87,5
Kesme İşareti (')	20	8	60
TOPLAM	203	78	61,6

Tablo (3) incelendiğinde, öğrencilerin noktalama kurallarını uygulama sürecinde yapmış oldukları yanlışlar açısından ön-uygulama ve son uygulamaları arasında toplamda % 61.6'lık bir düzelme gerçekleştiği görülmektedir. Bir başka deyişle, öğrenciler son uygulamada, ilk uygulamada yaptıkları yanlışların %38.4'ünü tekrarlamış, %61.6'sını ise tekrarlamamıştır.

Öğrencilerin ön-uygulama ve son-uygulamaları arasında en belirgin değişim bilişsel işlem düzeyi düşük olan soru işareti (?) ve noktanın (.) kullanımında gerçekleşmiştir. Noktanın birinci uygulamada fazla sayıda yanlış kullanımı öğrencilerin tek sözcükten oluşan cümlelerin

sonuna nokta koymamalarından kaynaklanmış ancak bu durum dikte uygulamalarıyla giderilmiştir.

Dikte uygulamaları sonrasında tırnak (“ ”), iki nokta (:), virgül (,) , kesme işareti (‘) gibi görece yüksek düzeyde bilişsel işlem gerektiren noktalama işaretlerinin oldukça yüksek oranlarda düzelmiş olması dikte uygulamalarının tüm noktalama işaretlerinin uygulama düzeyine yükseltilmesinde etkili olduğunu göstermektedir.

Daha çok bilişsel işlem gerektiren noktalı virgülden (;) ise düzelme sınırlı kalmıştır. Bu durum öğretmenlerin noktalı virgülün öğretiminde daha dikkatli ve özenli olmalarını gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öte yandan üç nokta (...) ve ünlemin (!) kullanımında da düzelmenin sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, her iki noktalama işaretinin de kullanımı sırasında (öğretmenin okuması sırasında) cümlenin ya da sözcüğün yanlış vurgulanmış olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Nitekim her iki noktalama işaretinin doğru kullanılabilmesinde vurgunun rolü büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin daha fazla bilişsel işlem gerektiren diğer noktalama işaretlerinin (iki nokta, çift tırnak, virgül ve kesme işareti) kullanımında daha fazla gelişim göstermesi bu varsayımı doğrular niteliktedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Giriş bölümünde de belirtildiği üzere, öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını uygulama beceri düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların (Yıldızlar, 1994; Özbay, 2000; Uludağ, 2002; İnce, 2006; Erdem, 2007; Karagül, 2010; Bağcı, 2011; Akkaya, 2013; Çetin, 2013) sonuçlarından öğrencilerin yazılı anlatımlarında yazım ve noktalama kurallarını yetkin bir biçimde kullanmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bilgi düzeyindeki yazım ve noktalama işaretleri ile ilgili davranışlarını uygulama düzeyine çıkarabilmelerinde dikte uygulamalarının etkili olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın ön uygulama verilerinden tanımlanan 115 yazım yanlışı ve 203 noktalama işareti yanlışı sözü edilen çalışmaların sonuçlarıyla koştur. Akkaya'nın (2013) çalışmasında, 6. sınıf öğrencilerinin sınav kağıtlarının incelendiği ve 4142 yazım yanlışı tespit edildiği görülmektedir. Öğrencilerin yaptıkları yazım yanlışları arasında ünlü ve ünsüz harflerin yazılışının, ses yutununun, bağlaç olan da, de'nin yazılışının en sık tekrarlandığı görülmektedir. Bunun yanında, sözü geçen çalışmada öğrencilerin yaptığı yazım yanlışlarının nedenlerini belirlemek için 6. sınıf Türkçe dersine giren 16 Türkçe öğretmenine “6. sınıf öğrencilerinin yazım yanlışları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Sözü edilen çalışma, Türkçe öğretmenlerinin 6. sınıf öğrencilerinin yazım yanlışlarının, ilgi ve dikkat eksikliğinden, temel dil becerilerini edinmemelerinden, okul dışında Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmamasından, sınav türlerinden ya da öğretmenlerin sınav değerlendirmelerinden ve öğretmenlerin ya da öğrencilerin yazım kurallarının kaynaklarından etkili bir şekilde yararlanmadıklarından kaynaklandığını ortaya koymaktadır. İnce'nin (2006) çalışmasının sonuçlarında da, çalışma grubunda yer alan öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça yazım ve noktalama hata ortalamalarının da arttığı belirtilmektedir. Öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını uygulama durumlarını betimlemeye yönelik sözü edilen çalışmaların verilerinden elde edilen bulgulardan yola çıkarak eğitimin her düzeyinde öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını uygulama konusunda yetersiz kaldığını kesinleyebiliriz. Eğitimin ilk aşamalarında öğretmenlerin öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını uygulama durumlarındaki yanlışlıkları göz ardı etmesi ve konuya gereken önemi verilmemeleri bu davranışın yerleşmesini sağlamakta ve düzeltilmesi daha da güç bir durum almaktadır.

Bu çalışmada, ön uygulama verileri elde edildikten sonra üç haftalık bir süreçte toplam altı ders saati dikte uygulaması yapılmış ve 429 sözcükten oluşan metin öğrencilere tekrar yazdırılmış elde edilen metinler çözümlenerek son uygulama verileri elde edilmiştir. Ön uygulama ve son uygulamaya ilişkin veriler karşılaştırıldığında, öğrencilerin yazım kurallarını uygulama sürecinde yapmış oldukları yanlışlar açısından son uygulama lehine toplamda % 64,3'lük bir düzelmenin olduğu; noktalama kurallarını uygulama sürecinde yapmış oldukları

yanlıklar açısından ise son uygulama lehine toplamda % 61,6'lık bir düzelmenin olduğu bulgulanmıştır.

Sonuç olarak, bu çalışmadan elde edilen veriler, dikte uygulamalarının öğrencilerin hem yazım kurallarını hem de noktalama işaretlerini doğru kullanabilmelerinde oldukça etkili ve verimli bir öğretim etkinliği olduğunu ortaya koymaktadır.

Dikte bir öğretim aracı olmanın yanı sıra bir test aracıdır. Bu işleviyle, öğrencilerin yazma sürecinde yazım ve noktalama kurallarını ne yetkinlikle işlettiklerini belirlemek amacıyla da kullanılabilir. Böylece öğrencilerin yazım ve noktalama işaretlerini uygulama kazanımlarının ne kadar gerçekleşip gerçekleşmediği saptanarak öğretim sürecinde gerekli tekrarlar ve uygulamalar yapılabilir. Dikte, aynı zamanda söyleneni ya da dinlediğini yazma amacıyla kullanılan bir ölçme tekniğidir. Demirel (1998) de çalışmasında, dikte çalışmalarının, dinlediğini anlama ve doğru yazabilme açısından çok önemli olduğunu ve bu çalışmalara sınıf içinde yeri ve zamanı geldiğinde yer verilmesi, ayrıca bir sınav türü olarak da kullanılması gerektiğini belirtmektedir.

Araştırmadan ulaşılan sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara yönelik aşağıda yer alan öneriler geliştirilmiştir:

- 2009 yılında güncellenen İlköğretim Türkçe Öğretimi Programı ve Klavuzu'nda yer alan yazma öğrenme alanı kazanımları incelendiğinde, yazma kurallarını uygulama alt ulamında tüm sınıf düzeylerinde “yazılarında noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanır” ve “yazılarında imla kurallarını uygular” kazanımlarının yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında birinci ve ikinci sınıf yazma öğrenme alanında dikte tekniği yer alırken üç, dört ve beşinci sınıfların öğrenme alanında yer almamaktadır. Ancak, bu araştırmanın uygulama sonuçları dikte uygulamalarının yapılmasının öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını doğru kullanabilmelerinde onlara büyük katkılar sağladığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda dikte uygulamaları dönem içine yayılarak ve belirli aralıklarla tüm sınıf düzeylerinde gerçekleştirilmelidir.
- Dikte uygulamaları ara vermeksizin yapılmamalıdır. Bir başka deyişle dikte uygulamaları iki ya da üç ders üst üste yapılmamalı, mümkünse her hafta ayrı günlerde birer ders saati olarak uygulamaya koyulmalıdır. Üst üste gerçekleştirilen dikte uygulamaları öğrencilerde yorgunluk yaratabilmektedir.
- Dikte uygulamaları yapılırken metinler uzun metinler bir defada yazdırılmamalı, paragraf paragraf yazılmalı ve sonrasında öğrencilerin yazdıkları metinleri orijinal metinlerle karşılaştırmalarına olanak sağlanmalıdır.

Her bir kontrol işlemlerinden sonra varsa öğrencilerin soruları yanıtlanmalı, böylelikle onların bilgi düzeyindeki eksikleri giderilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, A. (2013). 6. Sınıf öğrencilerinin yazım yanlışları sıklığı ve yazım yanlışlarının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/4, 33-52.
- Arau Ribeiro, M.C. (2012). Updating dictation: contributions to the European language portfolio. *ICERI Proceedings*, 5449-5453.
- Bağcı, H. (2011). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretleri ile yazım kurallarını uygulayabilme düzeyi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume, 6/1, 693-706.
- Blanche, P. (2004). Using dictation to teach pronunciation. *Linguagem & Ensino*, Vol7, No. 1, 175-191.
- Çetin, A. (2013). *İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını uygulama düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

- Demirel, Ö. (1998). Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. Türkçe Öğretimi, İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 131-145.
- Erdem, H. (2007). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarına ulaşma düzeyi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, O. ve Şimşek T. (2011). Uygulamalı yazma eğitimi el kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- İnce, V. M. (2006). *İlköğretim 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karagül, S. (2010). *İlköğretim 6-8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Öğretim Programında Belirtilen Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulayabilme Düzeyi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kavaliauskienė, G., & Darginavičienė, I. (2009). Dictation in the ESP classroom: a tool to improve language proficiency. *ESP World, Issue 2 (23)*, Volume 8, 1-10. 06 Eylül 2013 tarihinde http://www.esp-world.info/Articles_23/issue_23.htm adresinden alınmıştır.
- Kit, C. O. (2004). Report on the action research project on English dictation in a local primary school. *Hong Kong Teachers' Centre Journal*, 2, 1-10.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. 27.Ağustos 2013 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> adresinden alınmıştır.
- Morris, S. (1983). Dictation: A technique in need of reappraisal. *ELT Journal*, 37(3), 121-126.
- Oller, J.W. (1979). *Language tests at school*. London: Longman.
- Özbay, M. (2000). İlköğretim okulu öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri (alan araştırması). Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayınları.
- Uludağ, E. (2002). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını uygulama beceri düzeyleri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, (4),1, 97-114.
- Valette, R. M. (1964). The use of the dictee in the French language classroom. *Modern Language Journal*, 48, 431-434.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yangın, B. (2002). *Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Dersal Yayıncılık.
- Yıldızlar, M. (1994). *Özel ve resmî ilköğretim okulları birinci kademe dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma hataları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Summary

None of the punctuation symbols are used unnecessarily. All have specific roles in written expression. "Ignoring these symbols while writing about feelings, ideas, dreams and wishes will complicate comprehension of the writing as well as removing the meaning relationship between word groups and sentences. Knowledge of when and how to use punctuation rules makes

written composition more successful" (Özbay, 2000:122). Studies on punctuation and spelling skills (Yıldızlar, 1994; Özbay, 2000; Uludağ, 2002; İnce, 2006; Erdem, 2007; Karagül, 2010; Bağcı, 2011; Akkaya, 2013; Çetin, 2013) demonstrate that students do not use spelling and punctuation rules efficiently, which stems from lack of knowledge or lack of attention.

It is obvious that different methods and techniques are necessary for teaching Turkish spelling and punctuation rules. Despite its widespread recognition, one of the ignored techniques is dictation, whose efficiency has not been tested by means of research and practice. Oller (1979) defines dictation as a natural operation whereby linguistic elements are indexed in a meaningful, orderly and connected way. Dictation is a technique whereby students write the text they have listened to. At the same time, it is a measurement instrument used in the integrated assessment of both listening and writing skills. The dictation technique has been used in teaching and learning processes for a long time. Although it has been a part of traditional education, its cognitive dimension is strong. In the practice dimension of the dictation technique, initially a problem statement is formed in students' minds. This problem statement can also be considered as a cognitive readiness situation for students to receive new information. In the dictation process, the solution of the problem is presented after a problem statement has been formed and students' readiness level related to that information is increased. Thus, students have the opportunity to form cognitive structures and organize the errors in their cognitive structures (if any).

Studies investigating the effectiveness of the dictation technique in mother tongue education are lacking. In this respect, the present study is considered to be significant in terms of revealing the impact of the dictation technique in teaching spelling and punctuation rules in Turkish as mother tongue and fill the gap in the field.

Purpose

It has been observed that students cannot apply the grammar topics they have learned via the instruction method in their written expression. In order to fill this gap, the dictation method was adopted and the process was investigated.

The aim of the present study is to understand whether the dictation method is effective in terms of helping students put the spelling-punctuation rules into use.

Problem Statement

Is there any improvement in the post-test results of the group which underwent dictation practice in order to move the writing behaviors from the knowledge level to application level.

The related sub-problems are below:

1. Is there any improvement in students' post-administration results in comparison with pre-administration results?
2. Is there any improvement in students in terms of pre- and post- administration spelling errors?

Method

Experimental design was used in the study. The gathered data were analyzed by employing the techniques of content analysis, frequency, and percentage.

Study Group

The study was conducted with the participation of 32 fifth grade students from Gaziantep Vali Lütfullah Bilgin Elementary School. Twenty-three students who participated in pre-applications and post applications were included in the study.

Results

In the present study which aimed to investigate the effectiveness of dictation practices in moving students' behaviors related to writing and punctuation from knowledge level to application level, 115 spelling and 203 punctuation errors were identified. Dictation is a test instrument as well as a teaching method. In this sense, it can be used in order to understand the level at which students use punctuation and spelling rules. Thus, the realization level of students' use of spelling and punctuation rules can be determined and the necessary repetitions and practices can be performed in education.

After obtaining the pre-administration data, a six-hour dictation administration was done and students were asked to rewrite a 429-word text, which formed the post-administration data. The collected data underwent analysis. It is determined that there is a total of 64.3 percent improvement in favor of post application between pre and post applications in terms of mistakes students made during the process of implementation of spelling rules. In other words, in post application the students repeated 35.7 percent of mistakes but they didn't repeat 64.3 percent of mistakes. Furthermore, there is a total of 61.6 percent improvement in favor of post application between pre and post applications in terms of mistakes students made during the process of implementation of punctuation rules. The results of the research showed that dictation was very effective for students' performance on spelling and punctuation rules.

In conclusion, the present data demonstrate that dictation practices are highly effective in terms of students' accurate use of spelling and punctuation rules